

ทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนกวดวิชาในงานวิจัยนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้เบื้องต้น ได้แก่ (1) ทฤษฎีอุปสงค์และอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา (2) ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา และ (3) ผลที่ได้รับจากการเรียนกวดวิชา

2.1 ทฤษฎีอุปสงค์และอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา

อุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาเป็นอุปสงค์ทางการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปจะมีลักษณะเหมือนกับอุปสงค์ของสินค้าหรือบริการอื่นๆ จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทั่วไป อุปสงค์หมายถึงความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภค (want) ร่วมกับความสามารถในการสนองต่อความต้องการดังกล่าวหรือที่เรียกว่าอำนาจซื้อ (purchasing power) การขยายตัวอย่างกว้างขวางของธุรกิจกวดวิชาในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาที่เพิ่มมากขึ้น

จากการศึกษาของ Mark Bray (1999) เกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆ พบว่าธุรกิจกวดวิชาเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่มาก มีการแพร่หลายในแถบเอเชีย แอฟริกา ยุโรปตะวันออก และอเมริกากลาง เช่น ในมอริเชียสนักเรียนมัธยมปลายเรียนกวดวิชาเกือบทุกคน ในญี่ปุ่นนักเรียนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด จะเริ่มเรียนกวดวิชาเมื่อจบมัธยมต้น ในมาเลเซียพบว่านักเรียนร้อยละ 83 ของนักเรียนทั้งหมด จะเรียนกวดวิชาเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนภูมิภาคที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการกวดวิชาคือยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ (ดูตารางที่ 2.1)

การเรียนกวดวิชาจะมีอยู่ทั่วไปในระดับชั้นมัธยมศึกษามากกว่าระดับชั้นประถมศึกษา โดยอัตราการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักเรียนให้ความสำคัญที่ผลลัพธ์จากการสอบแข่งขันมากขึ้น การเรียนกวดวิชาจะพบได้ทั้งในกลุ่มประเทศที่ร่ำรวยและกลุ่มประเทศที่ยากจน แต่จะพบการเรียนกวดวิชาในเขตเมืองมีมากกว่าในชนบท เช่น ในประเทศกัมพูชาพบว่าร้อยละ 60 ของนักเรียนโรงเรียนในเมืองจะเรียนกวดวิชา แต่นักเรียน

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลการเรียนรู้กวดวิชาในประเทศต่างๆ

ประเทศ	ข้อมูลการเรียนรู้กวดวิชา	แหล่งที่มา
บราซิล	นักเรียนโรงเรียนรัฐบาลในเมืองริโอ เดอ เจอเนโร ร้อยละ 50 จะเรียนกวดวิชา นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนกวดวิชาเป็นทางที่จะทำให้ไม่ต้องเรียนซ้ำชั้น	Paiva et al., 1997
กัมพูชา	การสำรวจโรงเรียนประถม 77 แห่ง พบว่า นักเรียนร้อยละ 31 จะเรียนกวดวิชา และนักเรียนโรงเรียนในเมืองร้อยละ 60 จะเรียนกวดวิชา	Bray, 1996a; 1999
ฮังการี	ปี 1991/92 พบว่าร้อยละ 57 ของนักเรียนเกรด 5 จำนวน 9,000 คน และร้อยละ 74 ของนักเรียนเกรด 8 จำนวน 9,000 คน เรียนกวดวิชา ปี 1994 ได้สำรวจ 4,792 คน พบว่าในระดับประถม นักเรียนโรงเรียนใน เมืองร้อยละ 65 เรียนกวดวิชา ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนในชนบทเรียนกวดวิชา เพียงร้อยละ 53 เท่านั้น	Fergany, 1994; Hua, 1996
ฮ่องกง	ปี 1996 สำนวนนักเรียน 507 คน พบว่านักเรียนระดับประถมร้อยละ 45 , นัก เรียนมัธยมต้นร้อยละ 24 , นักเรียนมัธยมปลายร้อยละ 34 และนักเรียนที่เรียน สูงกว่าระดับมัธยมร้อยละ 41เรียนกวดวิชา	Lee, 1996; Liu, 1998
ญี่ปุ่น	ปี 1993 พบว่านักเรียนประถมร้อยละ 24 และนักเรียนมัธยมร้อยละ 60 เรียน กวดวิชาในสถาบันกวดวิชา และร้อยละ 4 ของที่เหลือ เรียนกวดวิชาที่บ้าน ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด เรียนกวดวิชาเมื่อจบมัธยมต้น	Japan, 1995; Russell, 1997
มาเลเซีย	ปี 1990 สำนวนนักเรียน ม. 3, 5, 6 จำนวน 8,420 คน พบว่า สัดส่วนของนัก เรียนที่เรียนกวดวิชาคือ ร้อยละ 59, ร้อยละ 53 และร้อยละ 31 ตามลำดับ และ นักเรียนร้อยละ 83 จะเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่า มัธยม	Marimuthu et al., 1991
เกาหลีใต้	ปี 1997 ทำการสำรวจที่กรุงโซล พบว่านักเรียนประถมร้อยละ 82 , นักเรียน มัธยมต้นร้อยละ 66และนักเรียนมัธยมปลายร้อยละ 59 เรียนกวดวิชา ส่วนโรง เรียนในชนบทพบว่า มีสัดส่วนของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา ร้อยละ 54 , ร้อยละ 46 และ ร้อยละ 12 ตามลำดับ	Paik, 1998; see also Yoon et al., 1997

ที่มา: Bray (1999)

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ	ข้อมูลการเรียนกวดวิชา	แหล่งที่มา
มอลตา	ปี 1987/88 พบว่านักเรียนประถมร้อยละ 52 และนักเรียนมัธยมร้อยละ 83 เรียนกวดวิชานักเรียนเกรด 6 ร้อยละ 42 และนักเรียนเกรด 11 ร้อยละ 77 เรียนกวดวิชา	Falzon; Busuttill, 1988
มอริเชียส	ปี 1991 พบว่านักเรียนม. 2 เรียนกวดวิชาร้อยละ 56 นักเรียนม.3-4 เรียนกวดวิชาร้อยละ 98 และนักเรียนม.5-6 เรียนกวดวิชาทั้งหมด	Foondun, 1998; Kulpoo, 1998
โมร็อกโค	ปี 1993 ครูมัธยมสายวิทย์ฯของโรงเรียนปกติ ร้อยละ 53 สอนกวดวิชานักเรียนม. 1 เรียนกวดวิชาร้อยละ 27 ส่วนนักเรียนม.6 เรียนกวดวิชาร้อยละ 78	Caillods et al., 1998
พม่า	ปี 1991 สํารวจนักเรียนเกรด 9-10 จำนวน 118 คน พบว่าร้อยละ 91 เรียนกวดวิชา และนักเรียนเกรด 5-8 จำนวน 131 คน พบว่าร้อยละ 66 เรียนกวดวิชา	Gibson, 1992
สิงคโปร์	ปี 1992 สํารวจ 1,052 ครอบครัว ซึ่งมีนักเรียน 1,261 คน พบว่า นักเรียนประถมร้อยละ 49 และนักเรียนมัธยมร้อยละ 30 เรียนกวดวิชา	Kwan-Terry, 1991; George, 1992
ไต้หวัน	การประมาณการของรัฐบาลในปี 1996 พบว่ามีสถาบันกวดวิชา 4,266 แห่ง และมีนักเรียนที่เรียนกวดวิชา 1,505,491 คน ปี 1995 นักเรียนมัธยมปลายร้อยละ 81 เรียนกวดวิชา	Taiwan, 1997; Tseng, 1998

ที่มา: Bray (1999)

โรงเรียนในชนบทเรียนกวดวิชาเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ในประเทศมาเลเซียพบว่านักเรียนโรงเรียนในเมืองเรียนกวดวิชาร้อยละ 59 แต่นักเรียนโรงเรียนในชนบทมีเพียงร้อยละ 28 เท่านั้นที่เรียนกวดวิชา)

การศึกษาถึงอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา จะมีปัจจัยต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องคล้อยคลึงกับอุปสงค์ที่มีต่อสินค้าหรือบริการทั่วไป หรือที่เรียกว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ ซึ่งหมายถึงตัวแปรหรือปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อจำนวนสินค้าที่ผู้บริโภคปรารถนาจะซื้อ (quantity demanded) ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อปริมาณซื้อเล็กน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนและเวลาที่ทำการซื้อ (กัญญา กุณทีภาณูจ, 2536) ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อสินค้าหรือบริการทั่วไป ได้แก่ ราคาสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ ระดับรายได้ของผู้บริโภค รสนิยมของผู้บริโภค ราคาสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวนผู้บริโภคในตลาด การคาดคะเนราคาสินค้าในอนาคต เป็นต้น ในกรณีของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา มีทั้งหมดที่เหมือนกับกรณีสินค้าหรือบริการทั่วไป และส่วนที่แตกต่างออกไป จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา มีดังต่อไปนี้

(1) ราคาสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ โดยทั่วไปปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ ขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าและบริการนั้นๆ เมื่อระดับราคาสินค้าสูงขึ้นหรือมีราคาแพง ผู้บริโภคจะต้องการซื้อสินค้าน้อยลง ในทางกลับกัน ถ้าระดับราคาสินค้าลดลงผู้บริโภคจะมีความต้องการซื้อมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับราคาสินค้าและปริมาณซื้อสินค้าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามเสมอ ในกรณีของการเรียนกวดวิชา ราคาจะพิจารณาจากค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของผู้เรียน ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาที่สูงหรือต่ำอาจไม่มีผลทำให้นักเรียนตัดสินใจเรียนกวดวิชาเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่ทำให้นักเรียนตัดสินใจเรียนกวดวิชาหรือไม่เรียน ณ ระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชานั้นๆ นักเรียนแต่ละคนจะเลือกเรียนกวดวิชาในระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาที่ต่างกันไปตามความสามารถในการจ่ายของนักเรียนแต่ละคน จากการศึกษาของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) พบว่าร้อยละของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาในแต่ละระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาจะแตกต่างกัน คือ ระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาต่ำกว่า 2,000 บาท มีร้อยละ 16 ระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา 2,000-4,000 บาท มีร้อยละ 45 ระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา 4,001-6,000 บาท มีร้อยละ 21 ระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา 6,001-8,000 บาท มีร้อยละ 5 และระดับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชามากกว่า 8,000 บาท มีร้อยละ 3

(2) ระดับรายได้ของผู้บริโภค โดยทั่วไป ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงย่อมจะสามารถซื้อสินค้าที่มีราคาแพงกว่าในจำนวนที่มากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำ และลักษณะของสินค้าหรือบริการที่บริโภคก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับรายได้ คือถ้ามีรายได้สูงขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะบริโภคสินค้าราคาแพงหรือฟุ่มเฟือยมากขึ้น เป็นต้น ในกรณีของการเรียนกวดวิชานั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเองจึงพิจารณาจากรายได้ของผู้ปกครองนักเรียน จากการศึกษา Mark Bray (1999) เกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆ พบว่านักเรียนโรงเรียนในเมืองมีอุปสงค์การเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนโรงเรียนในชนบท ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนในเมืองมีรายได้สูงกว่า จึงมีความสามารถจ่ายค่าเรียนกวดวิชาได้มากกว่า เมื่อเทียบกับผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนในชนบท เช่นเดียวกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) และการศึกษาของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) ที่พบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางขึ้นไป คือผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป หรือ 8,000 บาทขึ้นไป

(3) ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความรู้สูงขึ้น ได้รับรู้เรื่องราวข่าวสารของสังคมอื่นๆ มากขึ้น และเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นด้วย ระดับการศึกษาของผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญต่อการศึกษานักเรียน และคาดหวังต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนมากขึ้นด้วย จึงคาดว่าระดับการศึกษาของผู้ปกครองน่าจะมีอิทธิพลต่ออุปสงค์การเรียนกวดวิชาของนักเรียน จากการศึกษาของ Mark Bray (1999) เกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆ พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนในเมืองจะมีการศึกษาสูงและคาดหวังกับความสำเร็จทางการศึกษาของลูกสูง จึงทำให้อุปสงค์การเรียนกวดวิชาของนักเรียนในเมืองมีสูงกว่าเมื่อเทียบกับนักเรียนโรงเรียนในชนบท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ที่พบว่าการศึกษาของบิดามารดาของผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับสูงกว่าอนุปริญญาหรือเทียบเท่า

(4) อาชีพ อาชีพของผู้ปกครองจะมีผลต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชา ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันจะให้ความสำคัญต่อการเรียนกวดวิชาของลูกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาชีพที่ต่างกันส่งผลให้ผู้ปกครองมีความสามารถในการจ่ายค่าเรียนกวดวิชาของลูกต่างกัน จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) พบว่าบิดามารดาของผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างบริษัทเอกชน และค้าขาย

(5) รสนิยมของผู้บริโภคและความนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม รสนิยมและความนิยมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า สินค้าบางอย่างแม้จะมีราคาถูกแต่ถ้าไม่เป็นที่พอใจของผู้บริโภค ผู้บริโภคก็จะไม่ซื้อสินค้านั้น ในการเรียนกวดวิชาก็เช่นกัน รสนิยมของนักเรียนและความนิยมของนักเรียนส่วนใหญ่ต่อสถาบันกวดวิชาที่เลือกเรียน สถาบันกวดวิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่เลือกเรียนจะเป็นสถาบันกวดวิชาที่มีชื่อเสียง ซึ่งอาจเกิดจากคุณภาพการสอนของสถาบันกวดวิชานั้น จากการศึกษารายงานของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) พบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะเลือกเรียนในสถาบันกวดวิชาที่ได้รับความนิยมในแต่ละวิชา และพบว่าเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเรียนกวดวิชา คือชื่อเสียงของสถาบันกวดวิชาน่าเชื่อถือ

(6) เพศ เพศเป็นปัจจัยพื้นฐานของผู้บริโภคที่จะมีส่วนในการตัดสินใจซื้อ เพศชายและเพศหญิงจะมีลักษณะแตกต่างกันทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนพื้นฐานแนวคิดและการปฏิบัติก็จะแตกต่างกันด้วย จากการศึกษารายงานของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) พบว่าแนวโน้มของผู้หญิงจะเรียนกวดวิชามากกว่าผู้ชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2532) ที่พบว่านักเรียนหญิงเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนชายถึงร้อยละ 72 ต่อ 61.1

(7) ผลการเรียนเดิม การเรียนกวดวิชาแต่เดิมจัดขึ้นเพื่อเสริมความรู้ให้แก่ผู้ที่มีผลการเรียนอ่อน เพื่อให้สามารถเรียนให้ทันเพื่อนในชั้นเรียนปกติ แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีผลการเรียนเดิมดี และการเรียนกวดวิชามุ่งเน้นที่การสอบแข่งขันมากกว่าการเสริมความรู้ในหลักสูตรให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่ต้องการรักษาระดับในการแข่งขัน หรือผู้ที่มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์จากการสอบมากกว่าผู้ที่ต้องการเรียนให้เข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ผลการเรียนเดิมจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่ออุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา จากการศึกษารายงานของ Mark Bray (1999) พบว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะมีผลการเรียนเดิมดีอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องการรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันไว้ เช่นเดียวกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชาทั้งในระดับมัธยมปลายและอุดมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีผลการเรียนเดิมดี และจากการศึกษาของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) และประยูร ศรีประสาธน์ และคณะ (2532) ก็พบว่าผู้ที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และอยู่ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

(8) ปัจจัยอื่นๆ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การเรียนกวดวิชา พบว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ อีกเช่น การกระจายรายได้ในระบบเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของระบบการศึกษาของประเทศ เป็นต้น จากการศึกษาของ Mark Bray (1999) พบว่าประเทศที่มีการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน มีช่องว่างทางเศรษฐกิจ จะทำให้การกวดวิชาขยายตัวกว้างขวาง เนื่องจากประชาชนต้องการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับครูในระบบโรงเรียนได้รับเงินเดือนน้อยจึงต้องหารายได้เพิ่มโดยการสอนกวดวิชา เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูง และพบว่าคุณภาพและประสิทธิภาพการสอนของโรงเรียนในระบบ จะส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชาด้วยเช่นกัน

2.2 ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาหรือต้นทุนของการศึกษามีทั้งค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปจริงที่เป็นตัวเงิน และค่าเสียโอกาสหรือค่าตอบแทนที่ต้องสูญเสียไปของปัจจัยการผลิตบางอย่าง ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาจัดเป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ซึ่งเป็นต้นทุนที่ต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนกวดวิชา ในการศึกษาค่าใช้จ่ายของการศึกษาโดยทั่วไปตามลักษณะของผู้รับภาระค่าใช้จ่ายสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเข้ารับบริการการศึกษา จำแนกได้เป็น

- ค่าใช้จ่ายทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้รับบริการการศึกษาต้องสูญเสียไปในรูปของตัวเงิน ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการศึกษาต่างๆ ที่จ่ายให้กับสถาบันการศึกษา และค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกิดจากการเข้ารับบริการทางการศึกษา เช่น ค่าหนังสือ ค่าอาหาร ค่าเดินทาง เป็นต้น

- ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง รายได้ที่ต้องสูญเสียไปของบุคคล เนื่องจากการใช้เวลาที่มีอยู่เพื่อการศึกษาแทนที่จะทำงาน

2) ค่าใช้จ่ายทางสังคม เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดให้มีบริการการศึกษาเกิดขึ้นกับสังคมโดยส่วนรวม จำแนกได้เป็น

- ค่าใช้จ่ายทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาต้องจ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิต คือ บริการการศึกษา แยกเป็น 2 ส่วนคือ ค่าใช้จ่ายดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาต้องจ่ายไปแต่ละปี ซึ่งเป็นทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตและค่าใช้จ่ายในการบริหารทั่วไป ส่วนค่าใช้จ่ายลงทุน เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร ได้แก่ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์
- ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง รายได้ที่สูญเสียไปจากการลงทุนทางด้านการศึกษาแทนที่จะไปลงทุนหาผลประโยชน์ทางด้านอื่น

การศึกษาค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา จะเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล การเรียนในโรงเรียนปกติ และการเรียนกวดวิชา จะเกิดค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลแตกต่างกัน ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่เกิดจากการเรียนในโรงเรียนปกติและการเรียนกวดวิชา มีดังนี้

การเรียนในโรงเรียนปกติ มีค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่นักเรียนจะต้องเสียไป ได้แก่ ค่าเทอมที่นักเรียนต้องจ่ายให้กับโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมต่างๆ และค่าใช้จ่ายส่วนตัว เช่น ค่าชุดนักเรียน ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าเดินทาง ค่าอาหาร เป็นต้น

การเรียนกวดวิชา มีค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่นักเรียนจะต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนกวดวิชา ได้แก่ ค่าเรียนกวดวิชา ที่นักเรียนต้องจ่ายให้กับสถาบันกวดวิชาหรือผู้สอนตามอัตราที่กำหนด และค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกิดจากการไปเรียนกวดวิชา เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าหนังสือ เป็นต้น

นักเรียนที่เรียนกวดวิชาจะต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งของการเรียนในโรงเรียนปกติและการเรียนกวดวิชา ในขณะที่นักเรียนที่ไม่เรียนกวดวิชาจะเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะการเรียนในโรงเรียนปกติเท่านั้น ค่าใช้จ่ายส่วนที่ต่างกันของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา คือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนกวดวิชานั้นเอง ในการศึกษาค่าใช้จ่ายจากการเรียนกวดวิชาที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินที่นักเรียนต้องจ่ายให้กับสถาบันกวดวิชาหรือผู้สอนตามอัตราที่กำหนด และค่าเดินทางไปเรียนกวดวิชาเท่านั้น เนื่องจากการประมาณค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทำได้ยาก การศึกษาค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) พบว่าค่า

ใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาต่อ 1 ภาคเรียน ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 2,000-4,000 บาท คือมี ร้อยละ 45 รองลงมาคือ 4,001-6,000 บาท มีร้อยละ 21 และพบว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชา ร้อยละ 96 ไม่มีปัญหาด้านค่าใช้จ่าย การเรียนกวดวิชาแต่ละหลักสูตร แต่ละวิชา และแต่ละ สถาบันกวดวิชา จะมีค่าใช้จ่ายต่างกัน

นอกจากนี้ การศึกษาของ Mark Bray (1999) ยังพบว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของ ประเทศต่างๆ มีค่ามหาศาล เช่น ในญี่ปุ่นพบว่ามีการจ่ายหมื่นเยนของครัวเรือนเพื่อการกวด วิชาประมาณ 14,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 560,000 ล้านบาท ในสิงคโปร์ ปี 1992 พบว่าครัวเรือนเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการกวดวิชาประมาณ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 8,000 ล้านบาท ประเทศพม่าพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมปลายคิดเป็นร้อยละ 16 ของรายได้ของผู้ปกครอง แต่ค่าใช้จ่ายเพื่อการกวดวิชาคิดเป็นร้อยละ 27 ของรายได้ผู้ปกครอง ประเทศเกาหลีใต้ ปี 1996 ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการกวดวิชาของบุตรสูงถึง 25,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 150 ของงบประมาณ ใช้จ่ายของรัฐบาล หากคิดค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาเป็นรายบุคคล ในระดับมัธยมประมาณ 1,950 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 78,000 บาท ในระดับประถมประมาณ 15,000 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 60,000 บาท (ดูตารางที่ 2.2) นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนักเรียนในญี่ปุ่น ร้อยละ 75 เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนกวดวิชา ที่เหลือ เป็นค่าหนังสือ ค่าเครื่องเขียน ค่าเดินทาง และอื่นๆ ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาจะเพิ่มขึ้น ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และค่าเรียนกวดวิชาแบบตัวต่อตัวจะสูงกว่าค่าเรียนกวดวิชาแบบ กลุ่ม

2.3 ผลจากการเรียนกวดวิชา

การศึกษาผลจากการเรียนกวดวิชา จะพิจารณาใน 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นผลของการเรียน กวดวิชาต่อการสอบ และส่วนที่เป็นผลกระทบของการเรียนกวดวิชาต่อผู้เรียนและสังคม จากการศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าม้งานวิจัยที่ศึกษาถึงผลจากการเรียนกวดวิชาทั้ง 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลของการเรียนกวดวิชาต่อการสอบ การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อความสำเร็จใน การสอบของผู้เรียนกวดวิชา ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะมีเนื้อหามุ่งเน้นที่การ สอบเป็นสำคัญ จากการศึกษาของ **สราวุธ กิตติวรภัทร และคณะ (2539)** พบว่าลักษณะการ สอนของโรงเรียนกวดวิชาสามารถแบ่งได้เป็น 4 แนวทาง คือ (1) เน้นความเข้าใจ ให้ความรู้

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของประเทศต่างๆ

ประเทศ	ข้อมูลต้นทุนการกวดวิชา	แหล่งที่มา
ญี่ปุ่น	ค่าใช้จ่ายหมุนเวียนของครัวเรือนเพื่อการกวดวิชาประมาณ 14,000 ล้านเยนหรือสหรัฐ	Russell, 1997
สิงคโปร์	ครัวเรือนมีการใช้จ่ายเพื่อการกวดวิชาประมาณ 200 ล้านเยนหรือสหรัฐ	George, 1992
พม่า	ค่าใช้จ่ายที่เพื่อการเรียนในโรงเรียนปกติระดับมัธยมปลายคิดเป็นร้อยละ 16 ของรายได้ผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนกวดวิชาคิดเป็นร้อยละ 27 ของรายได้ผู้ปกครอง	Gibson, 1992
อียิปต์	ปี 1994 นักเรียนโรงเรียนในเมืองเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาคิดเป็นร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนในชนบทเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาเพียงร้อยละ 15 ของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเท่านั้น	Fergany, 1994
เกาหลีใต้	ปี 1996 ค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนกวดวิชามีประมาณ 25,000 ล้านเยนหรือสหรัฐ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 150 ของงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล หากคิดค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนกวดวิชาเป็นรายคนพบว่าระดับประถมประมาณ 1,500 เยนหรือสหรัฐต่อคนต่อปี และระดับมัธยมประมาณ 1,950 เยนหรือสหรัฐต่อคนต่อปี	Asiaweek, 1997

ที่มา: Bray (1999)

อย่างเป็นทางการลำดับจากง่ายไปสู่ยาก แจกแจงเนื้อหาความรู้ให้เด่นชัดทำให้เข้าใจง่ายขึ้น (2) เน้นการแก้งข้อสอบ สร้างภาพว่าเนื้อหาและแบบฝึกหัดที่สอนตรงกับแนวข้อสอบ เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับแนวข้อสอบ (3) เน้นสรุปปัญหาทุกรูปแบบเป็นสูตร จนเกิด "สูตรลัด" ซึ่งจะช่วยลดเวลาในการทำโจทย์ เพื่อให้นักเรียนสะดวกในการนำไปใช้ และ (4) เน้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีแปลกๆ ด้วยการใช้ความรู้ที่ไม่มีในสูตรต่างๆ ไป แต่สามารถแก้ปัญหาได้เร็วกว่า หรือที่นักเรียนเรียกว่า "เทคนิค" จากลักษณะการสอนของโรงเรียนกวดวิชาดังกล่าวทำให้การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อการสอบ ทำให้นักเรียนที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่สามารถสอบคัดเลือกได้ จากการศึกษาของ **ยูพา วีระไวทยะ และคณะ** (2532) พบว่าการเรียนกวดวิชามีความสัมพันธ์กับการสอบคัดเลือก โดยมีแนวโน้มว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชาจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนกวดวิชา เช่นเดียวกับการศึกษาของ Mark Bray (1999) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ที่พบว่าการเรียนกวดวิชาส่งผลต่อความสำเร็จในการสอบคัดเลือก

การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อการสอบคัดเลือกเนื่องจากการเรียนกวดวิชามุ่งเน้นที่การทำข้อสอบเป็นสำคัญ การศึกษาของ **ยูพา วีระไวทยะ และคณะ** (2532) พบว่าการเรียนกวดวิชามีผลต่อการสอบคัดเลือกเนื่องจากระบบการกวดวิชาจะสอนเฉพาะวิชาที่จำเป็นในการสอบคัดเลือกเท่านั้น และอาจเป็นเพราะการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการสอบคัดเลือก ดังนั้นนักเรียนที่มุ่งศึกษาต่อในระดับสูงต่างให้ความสนใจกับการเรียนกวดวิชา การศึกษาของ **วรภาพร เตชะธเนศ และคณะ** (2543) พบว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชาเห็นว่าการกวดวิชามีส่วนช่วยเพิ่มความมั่นใจในการทำข้อสอบ ด้านกำลังใจ และเป็นการทบทวนวิชาที่เรียนมา

ถึงแม้ว่าการเรียนกวดวิชาจะส่งผลต่อการสอบคัดเลือก แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลทำให้นักเรียนสอบคัดเลือกได้เช่นกัน มิใช่จะมีแต่การเรียนกวดวิชาเพียงอย่างเดียว จากการศึกษาของ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ** (2526) พบว่าการที่ผู้เรียนกวดวิชาจะสามารถสอบคัดเลือกได้หรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ที่จะสามารถนำความรู้เดิมผสมผสานกับแนวความรู้ที่ได้จากการเรียนกวดวิชาไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของ **วรภาพร เตชะธเนศ และคณะ** (2543) ที่พบว่าการเรียนกวดวิชาจะได้ผลดีมากขึ้นหากนักเรียนนำความรู้ที่ได้เรียนไปทบทวนอย่างสม่ำเสมอให้เกิดความเคยชิน นอกจากนี้การศึกษาของ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ** (2526) และของ **ยูพา วีระไวทยะ และคณะ** (2532) ยังพบว่าผลการเรียนเดิมก็เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อการสอบคัดเลือกด้วย

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของการเรียนกวดวิชาต่อผู้เรียนและสังคม การเรียนกวดวิชาส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ระบบการสอนในโรงเรียน และความเท่าเทียมกันในสังคม การศึกษาของ Mark Bray (1999) พบว่าการกวดวิชาส่งผลดีกับผู้สอนกวดวิชา เพราะผู้สอนจะได้รับรายได้เพิ่มจากการสอนซึ่งเป็นรายได้ที่ถูกยกเว้นภาษี แต่จะส่งผลเสียทำให้ผู้เรียนต้องเสียเวลาหมดไปกับการเรียนและการเดินทาง นอกจากนี้การเรียนกวดวิชาส่งผลกระทบต่อการศึกษาปกติเพราะทำให้นักเรียนขาดความสนใจในชั้นเรียน นักเรียนขาดความเคารพและความเชื่อมั่นที่มีต่อครู จึงทำให้คุณภาพการสอนตกต่ำ ทำให้เกิดการสูญเสียบุคคลากรเพราะครูจะเลือกสอนในโรงเรียนกวดวิชา มากกว่าในโรงเรียนปกติ การกวดวิชาทำให้ความผูกพันในครอบครัวลดน้อยลง และเกิดความไม่เสมอภาคทางสังคมเพราะคนรวยมีโอกาสกวดวิชาได้ง่ายกว่าคนจน เช่นเดียวกับการศึกษาของ อภิชาติ พันธเสน (2530) ที่พบว่าการกวดวิชาจะมีผลดีแต่เฉพาะตัวผู้มีอาชีพในการกวดวิชา แต่จะส่งผลเสียต่อสังคมโดยรวม โดยจะทำให้เกิดความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น เกิดผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวและความสุขที่เกิดจากความอบอุ่นของครอบครัว เป็นการลดคุณค่าการศึกษาในความหมายของการค้นคว้าหาความรู้ให้มีความรู้จริง นอกจากนี้ วราพร เตชะธเนศ และคณะ (2543) ยังพบว่าการกวดวิชาอาจทำให้นักเรียนขาดการทบทวนหลังเลิกเรียน เพราะความประมาทและถือว่าได้เรียนมาเพียงพอแล้ว ผลที่ตามมาคือการลืมเนื้อหาที่เรียนมา การเรียนกวดวิชาส่งผลกระทบต่อระบบการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในโรงเรียน ในส่วนที่ทำให้นักเรียนสนใจหลักสูตรน้อยลง แต่จะฝึกฝนเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือกเท่านั้น

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนกวดวิชาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายถึงปัจจัยพื้นฐานทั่วไปของผู้เรียนกวดวิชา โดยใช้ค่าสถิติช่วยในการอธิบายเท่านั้น แต่ยังไม่มียงานศึกษาที่นำปัจจัยพื้นฐานเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาความสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชา ในส่วนของการศึกษาค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาที่เช่นเดียวกัน งานศึกษาที่ผ่านมาเป็นเพียงการบรรยายถึงค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของผู้เรียนเท่านั้น ยังไม่มีงานศึกษาที่นำค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชามาวิเคราะห์ถึงผลของค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาที่มีต่อการสอบคัดเลือก ตลอดจนการศึกษาถึงความแตกต่างของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา และในส่วนของการศึกษาผลของการเรียนกวดวิชานั้น งานศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการเรียนกวดวิชา มีผลต่อการสอบคัดเลือก โดยที่การเรียนกวดวิชาจะได้ผลดีมากขึ้นต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับสติปัญญา และการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนกวดวิชากลับไปทบทวน ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นสิ่งที่ควรจะทราบอยู่แล้ว เพราะผู้ที่มีสติปัญญาดี และมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน

ย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จด้านการศึกษามากกว่า และเมื่อได้เรียนกวดวิชาเพิ่มเติม
ด้วยแล้วย่อมจะช่วยให้ประสบความสำเร็จด้านการศึกษามากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงต้องการที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
เรียนกวดวิชา ความแตกต่างของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้เรียนกวดวิชาและไม่เรียนกวดวิชา
และศึกษาถึงผลของการเรียนกวดวิชาที่มีต่อความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดม
ศึกษา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่งานวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาต่อไป